

ALLEMAAL JOHANNA'S

Leeuwen 1861

Een les over overstromingen, het water de baas zijn en Waterbaas zijn.

LEERDOELEN

Leerlingen leren nieuwe woorden uit het verhaal (overstroming, rivier, waterbaas, ijsschots, erfgoed) begrijpen en gebruiken in eigen zinnen of tekeningen. (Kerndoel 9 en 12)

Leerlingen ontdekken dat hun leefomgeving in het Rivierengebied wordt beschermd door dijken en dat overstromingen onderdeel zijn van de lokale geschiedenis. (Kerndoel 39, 48 en 50)

Leerlingen verbeelden een overstroming (gekoppeld aan een historische gebeurtenis uit het verhaal) en bedenken in groepjes een manier om een huis te beschermen tegen hoog water. (Kerndoel 43, 48 en 50)

OPZET VAN DE LES

Er zijn verschillende opdrachten waaruit je kunt kiezen om aan de leerdoelen te werken. Welke opdracht(en) je kiest, is afhankelijk van de tijd die beschikbaar is en je eigen klas.

Opdracht Voorlezen en woordenestafette

Duur: 20-25 minuten

Benodigdheden

- verhaal Allemaal Johanna's
- presentatie dia 2 t/m 6
- een schoudermaatje voor iedere leerling

Opdracht Water in de buurt

Duur: 20 minuten

Benodigdheden

- kaart van de omgeving van de school
- presentatie dia 7
- papier en potloden

Opdracht Het water de baas!

Duur: 20-30 minuten

Benodigdheden

- bouwmaterialen (blokken, Kapla, materialen die beschikbaar zijn in de school)
- ruimte om te bouwen

COLOFON

Deze les is ontwikkeld in opdracht van Regionaal Archief Rivierenland

Verhaal: Linda Vogelesang

Illustraties: Mandy Beckers

Vormgeving en ontwikkeling: Pralapl Producties

OPDRACHT

VOORLEZEN EN WOORDENESTAFETTE

Benodigdheden:

- verhaal *Allemaal Johanna's*
- presentatie dia nr 2 t/m 6
- een schoudermaatje voor iedere leerling

Duur:

20 - 25 minuten

1

Lees het verhaal *Allemaal Johanna's* voor.

Laat tijdens het verhaal de illustraties en foto's zien op **dia 2 t/m 6** van de presentatie.

Bespreek tijdens en na het verhaal de volgende vragen:

Wat is een waterbaas?

Hoe zou het voelen om op een dak over de rivier te drijven?

Wat denk jij dat er op de steen stond?

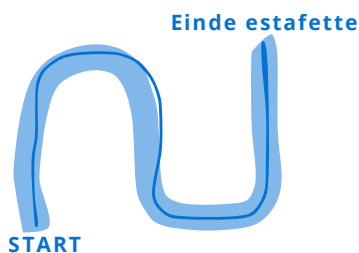
2

Check welke associatie de leerlingen met water hebben en welke voorkennis al aanwezig is door de volgende opdracht:

De leerlingen bedenken in duo's een bestaand woord/naam/begrip. Het moet een woord zijn dat met water of het weer te maken heeft. Ze kunnen een korte uitleg van de betekenis van dit woord geven.

De een zegt het woord en de ander geeft de uitleg. Samen bepalen ze de rolverdeling.

Laat de volgorde bepalen door als een rivier door de klas te stromen. Zoals het voorbeeld hieronder.

OPDRACHT

WATER IN DE BUURT

Benodigdheden:

- kaart van de omgeving van de school op digibord
- presentatie dia 7
- papier en potloden

Duur:

20-30 minuten

1

Zoek de locatie op van de overstroming van 1861 in Leeuwen via deze link: [Monument Watersnoodramp 1861](#) of gebruik dia 7 om deze afbeelding te bekijken.

Bij de rode pin zijn de dijken doorgebroken. Daar staat het Watersnoodmonument.

Bij de gele ster woonde de familie van Johanna, het meisje van 8 dat de overstroming heeft overleefd.

2

Maak gebruik van de achtergrondinformatie in het kader en bespreek de volgende vragen met de leerlingen:

- Waar zie je water in de buurt?
- Wat voor een soort water zou dit kunnen zijn?
- Op welke manieren is het water bij het huis van Johanna gekomen?

Toen mensen dijken bouwden om zich te beschermen, werd het water gevaarlijker. Het kon niet meer vrij wegstromen en steeg daardoor hoger.

In het rivierengebied waren er vier grote gevaren:

- **Regenwater:** Bij veel regen bleven velden lang onder water staan, waardoor boeren geen gewassen konden verbouwen.
- **Kwelwater:** Als de rivier heel hoog stond, zocht het water een weg onder de dijk door. Het leek alsof de grond water doorliet, net als een spons. Dit maakte de dijk zwakker.
- **Kruiend ijs:** In koude winters vroom de rivier dicht. Grote brokken ijs konden gaan schuiven en met veel kracht tegen de dijken botsen, waardoor die beschadigden.
- **Dijkdoorbraken:** Als dijken het niet hielden, brak er een gat en stroomde een heel gebied onder water.

3

Zoek jullie school en omgeving op in (bijvoorbeeld) Google maps. Bekijk welk water er bij jullie in de buurt zit. Als er water vlakbij is kan je ook naar buiten gaan.

Aan welk water denken de leerlingen wanneer ze aan hun huis of school denken. De leerlingen tekenen waar hun huis staat en waar het water zich bevindt. Bijvoorbeeld een rivier, kanaal, plas regenwater, vijver of zwembad. *Het perspectief is van ondergeschikt belang.*

OPDRACHT

HET WATER DE BAAS!

Benodigdheden:

- bouwmaterialen (blokken, Kapla, materialen die beschikbaar zijn in de school)
- ruimte om te bouwen

Duur:

20-30 minuten

1

Verdeel de klas in groepjes van 3 tot 4 leerlingen.
Zorg dat ieder groepje voldoende werkruimte heeft.

2

Opdracht:

- Bouw samen een huis dat veilig blijft wanneer er een overstroming komt
- Leg uit aan de klas wat jullie hebben gebouwd

3

Wanneer iedereen klaar is met bouwen bekijk je samen met de klas de bouwwerken.
Leerlingen vertellen wat ze hebben gebouwd en beantwoorden de volgende vragen:

- Denk je dat jullie huis sterk genoeg is als er water tegenaan komt?
- Waar kunnen de mensen in jullie huis naartoe als er water komt? Heb je een trap of iets hoogs gemaakt waar je veilig kunt zitten?
- Stroomt water makkelijk naar binnen in jullie huis? Waarom wel of niet?